

Handreiking bestemming diaconale collecten

Versie 1.0
14 februari 2020

Generale diaconale commissie

Vendelier 51-D

3905 PC VEENENDAAL

Telefoon: (0318) 505541

Website:

www.hersteldhervormdekerk.nl/diaconaat

Email:

diaconaat@hersteldhervormdekerk.nl

Introductie

Welke doelen zijn geschikt voor een diaconale collecte en welke niet? Als diaconie ontvangt u vaak brieven van stichtingen en organisaties met het verzoek of u voor hun organisatie wilt collecteren. Maar zijn dit allemaal diaconale doelen? En hoe bepaalt u voor welk doel u collecteert en voor welke niet? Wat zijn de criteria hiervoor? Dat kan voor u als diaconie een hele worsteling zijn. Om u te helpen een verantwoorde selectie van bestemmingen voor diaconale collecten te maken heeft de GDC deze handreiking opgesteld.

Soorten diaconale doelen

Diaconale doelen kunnen op verschillende manieren onderverdeeld worden. Een voorbeeld is de verdeling in plaatselijk, landelijk en wereldwijd diaconaat. Dat is een geografische onderverdeling. We kunnen ook een thematische verdeling maken, namelijk in de verschillende werken van barmhartigheid. Deze indeling is gebaseerd op Matth. 25:35-36. Al eeuwenlang worden de in deze tekst genoemde daden in de christelijke kerk de 'werken van barmhartigheid genoemd'. Het gaat dan om de volgende zes handelingen:

1. Hongerigen te eten geven
2. Dorstigen te drinken geven
3. Vreemdelingen herbergen
4. Naakten kleden
5. Zieken bezoeken en verzorgen
6. Gevangenen bezoeken¹

Uit de context van dit vers blijkt dat het hier gaat om het belangeloze dienen van de naaste, dus zonder op verdienste uit te zijn. Dit is geworteld in het liefhebben van Christus. Wie zo zijn naaste dient, dient Christus. Matth. 25 staat tussen een hoofdstuk waarin het om de eindtijd en wederkomst van Christus gaat (24) en gedeelten die over het lijden, sterven en de opstanding van Christus en over het zendingsbevel gaan (26-28). In de eindtijd is dus zowel diaconie, het dienen van de naaste, als evangelisatie en zending de roeping van de christelijke gemeente. Ook in Hand. 6:1-7, waar het gaat over de verkiezing van diakenen in de eerste christengemeente, zien we dat het bedienen van het 'Woord Gods' (prediking, evangelisatie, zending) samengaat met het bedienen van de 'tafelen' (diaconie).

Diaconie of dienstbetoon kan allerlei vormen aannemen. Een daarvan is het delen van de (financiële) gaven die God heeft gegeven. Dit komt al in het Oude Testament voor: Israëlieten moesten hun arme broeders (Deut. 15:10-11) laten delen in hun eigen overvloed en kregen de opdracht om 'tienden' voor de Levieten, voor vreemdelingen, wezen en weduwen te geven (Deut. 26:12).

In het Nieuwe Testament vinden we verschillende voorbeelden van financiële ondersteuning van gemeenteleden en gemeenten (Hand. 2:45; 4:32; 11:29). De basis hiervoor is de gemeenschap tussen christenen: zij zijn verbonden aan het Woord van God, zoals dat verkondigd wordt, wat tot uitdrukking komt in de gezamenlijke viering van het Heilig Avondmaal en het gezamenlijk bidden (Hand. 2:42). Een van de vormen van financiële ondersteuning is de collecte.

Over de collecte lezen we in 2 Korinthe 8 en 9 (zie ook 1 Kor. 16:1-3). We lezen daar dat Paulus de gemeenten van Galatië, Macedonië en Achaje heeft opgeroepen om de gemeente van Jeruzalem, die verarmd is, financiële ondersteuning te geven. Het geven is gebaseerd op het offer van de Heere Jezus Christus (2 Kor. 8:9), gebeurt overvloedig (9:10), maar is ook wederkerig (8:12-14), dat wil zeggen: iemand die op dit moment financiële ondersteuning verleent, kan zelf op een ander moment ondersteund worden. Verder is het geven van ondersteuning een vorm van dankzegging aan God (9:12). Tenslotte blijkt dat het voorkomen van fraude of onbetrouwbaarheid belangrijk is. Om die reden stuurt Paulus een extra broeder met Titus, de 'coördinator' van de collecte, mee (8:20).

¹ In de middeleeuwen zijn hier het begraven van doden aan toegevoegd, later het stichten van vrede.

Paulus vraagt de gemeente van Korinthe om een afvaardiging vanuit haar de collecte naar Jeruzalem te laten brengen.

Deze collecte is ten behoeve van een andere gemeente, dus van broeders en zusters. Dat betekent echter niet dat de christelijke gemeente alleen andere gemeenten of christenen hoeft te ondersteunen. In Gal. 6:10 roept Paulus op om goed te doen 'aan allen, maar meest aan de huisgenoten des geloofs'. Als christenen geen zorg hebben voor elkaar, kunnen ze ook geen licht en zout zijn in hun omgeving!

Wat betekent dit voor de bestemming van diaconale collecten? In de eerste plaats kan voor noden en zorgen van andere christenen gecollecteerd worden: zoals dat in het Nieuwe Testament gebeurde voor andere gemeenten kan dat nu gebeuren worden voor andere gemeenten of christenen in binnen- en buitenland. Het eerst aangewezen doel is het lenigen van armoede, zoals dat wordt genoemd in 2 Kor. 8 en 9 en in zondag 38 van de Heidelbergse Catechismus wordt genoemd. Tevens kan gedacht worden aan andere noden die in Matth. 25 in het kader van de werken van barmhartigheid worden genoemd: hongersnood, tekort aan water en drinken, vluchtelingen, schaarste aan kleding en andere levensbehoeften, ziekte en gevangenschap.

Vertaalslag naar de praktijk

Door GDC aanbevolen collecten

Vanuit de GDC bevelen wij vier collecten per jaar aan. Het gaat daarbij om twee collecten voor ons Noodhulp- en rampenfonds. Daaruit verlenen wij steun aan projecten waardoor noodhulp wordt geboden na rampen, zoals overstromingen en aardbevingen. De acties die we ondersteunen worden verricht door organisaties als Woord en Daad en ZOA. Een derde collecte is bestemd voor diaconale projecten, bijv. voedseluitdelingen, in Malawi. Dit wordt uitgevoerd door de Reformed Presbyterian Church of Malawi, met wie de Zending HHK samenwerkt, en Stichting Timotheos. Een vierde collecte is bestemd voor het fonds Fonds welzijnsvoorzieningen. De middelen daarvoor worden gebruikt voor het project Huiselijk Geweld en Kindermishandeling, bijeenkomsten rondom pleegzorg en gastopvang.

Wie wilt u als diaconie dienen?

Denk als diaconie erover na wie u allereerst wilt dienen: de eigen gemeente of doelen daarbuiten, in uw eigen regio, in Nederland of wereldwijd. Het maken van een beleidsplan helpt daarbij. Zie de handreiking voor het opstellen daarvan. Bespreek deze ook op een kerkenraadsvergadering, evenals het collecterooster.

Stelt dat u allereerst diaconie voor uw eigen gemeente wilt zijn. U kunt dan collecteren voor algemene middelen van de diaconie, die bestemd zijn om gemeenteleden die ondersteuning nodig hebben, te kunnen helpen. Ten behoeve van een acute noodvraag kunt u flexibel zijn in het rooster, door ruimte hiervoor open te laten of een collecte te verplaatsen. Naast algemene middelen kan ook een initiatief als bezoeken door vrouwen. Verder kunt u plaatselijke diaconale initiatieven ondersteunen, bijvoorbeeld diaconaal maatschappelijke werk, een buurtproject, schuldhulpverlening, enz. Een belangrijk uitgangspunt is namelijk dat wat door u als plaatselijke diaconie of door een plaatselijke diaconale organisatie gedaan kan worden, niet uitbesteed hoeft te worden aan de landelijke kerk of een landelijke organisatie. Tenslotte dient vermeld te worden dat het de voorkeur verdient om diaconale gelden niet voor doelen als zending en evangelisatie te besteden, al dient bij diaconaat de daad wel gepaard te gaan met het Woord.

Stel dat u niet alleen uw eigen gemeente wil dienen, dan kan een mogelijke verdeling zijn dat u een derde deel van de collecten besteed aan plaatselijk, een derde aan landelijk en een derde aan wereldwijd diaconaal werk. Vanuit de HHK zijn er diverse fondsen en commissies ten behoeve van landelijk en wereldwijd dienstbetoon: het Fonds noodlijdende gemeenten en personen en de Commissie Israël. Zie voor een overzicht voor stichtingen en organisaties die landelijk en wereldwijd diaconaal werk doen het overzicht van diaconale organisaties.

Overige overwegingen

- Heeft de organisatie een christelijk karakter en komt de collecte met name ten goede aan christenen?
- Gaat het om een organisatie die een binding heeft met kerken? Particuliere organisaties kunnen immers werven onder particulieren.
- Bij buitenlands diaconaat: wordt bij het verlenen van hulp samenwerking met lokale christelijke kerken gezocht?
- Is er voldoende duidelijkheid over het doel, de inkomsten, het beheer en de besteding van de gelden van de betreffende organisatie en werkt deze op een kostenbewuste manier?
- Functioneert de betreffende organisatie bestuurlijk op een goede manier?
- Geef prioriteit aan doelen die een grote behoefte aan ondersteuning hebben.
- Hoe concreter het doel, hoe groter de betrokkenheid van de gever bij de nood van een ander. In hoeverre kan er contact zijn met de personen die ondersteund worden? Gemeenteleden die uitgezonden zijn voor diaconaal werk kunnen tijdens hun verlof een presentatie geven. Organisaties kunnen ook over hun werk vertellen of per brief een indruk geven wat de financiële ondersteuning voor mensen concreet heeft betekend. U kunt gemeenteleden vooraf in de kerkbode kort informeren over het doel waarvoor gecollecteerd wordt en de predikant vragen om dit in de voorbede te gedenken. Zo wordt het diaconale bewustzijn van de gemeente versterkt.
- Staat de organisatie dicht bij de gemeente? Zijn gemeenteleden bijvoorbeeld betrokken bij de organisatie?
- Het is beter om meerdere keren hetzelfde doel te steunen dan steeds weer een ander nieuw doel. Dat is zowel voor het doel als voor de betrokkenheid van de gemeente beter.
- Als een groep jongeren uit de gemeente een diaconale reis naar het buitenland maken, kan daarvoor een collecte ingepland worden.

Verder lezen

Commissie Zending en Generale diaconale commissie HHK, *Diaconaat in de context van zending*, versie 1.6, z.p. 2012.

Diaconaal Steunpunt, 'Giftenbeleid', <https://diaconaalsteunpunt.nl/giftenbeleid/>.

Generale diaconale commissie, *Handreiking voor diakenen*, versie 2.0, Veenendaal 2016, 19-20.

G.C. den Hertog en A. Noordegraaf (red.), *Dienen en delen. Basisboek diaconaat*, Zoetermeer 2009.

Steven van Loo, 'Omgaan met diaconaal geld', in: Matthijs Geluk en Aart Peters (red.), *Diaconaat, hoe doe je dat? Handvaten voor startende diakenen*, Zoetermeer 2015, 81-89.

Herman Noordegraaf en Hielke Wolters (red.), *Barmhartigheid en gerechtigheid. Handboek diaconiewetenschap*, Kampen 2004, dl. 1, hfst. 2.

Hayo Wijma (red.), *Handboek voor diakenen*, Amsterdam 2017, 76-82.